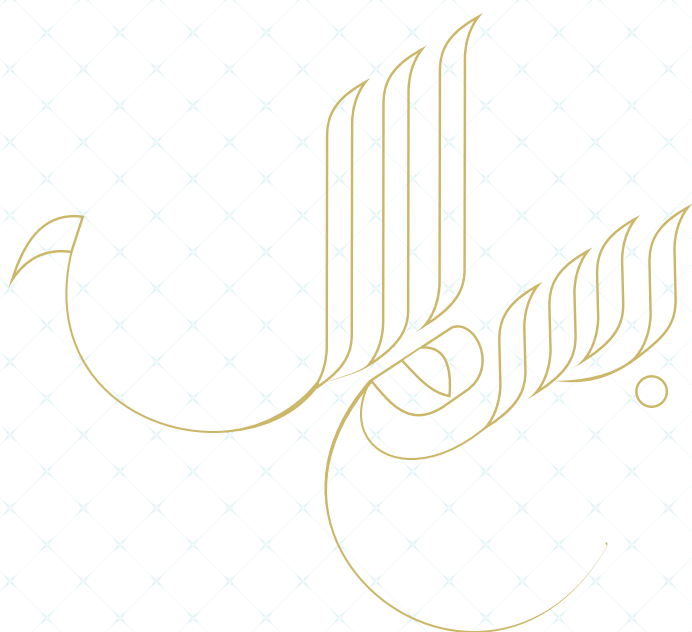

مرکز توسعه فعالیت های فرهنگ بنیان

اطلاعات گزارش

نوع گزارش:

گزارش سیاستی

حوزه:

نشر و محتوای متنی

بخش های مربوط به حوزه:

کتاب

عنوان:

فارسی؛ رکن قدرت نرم

زیرعنوان:

پیشنهاد اقدام های اجرایی برای حفظ
و گسترش زبان فارسی

نگارنده:

محمد صادق کریمی

ناظر کیفی:

اتاق فکر مرکز توسعه فعالیت های فرهنگ بنیان

تاریخ انتشار:

مهر ماه ۱۳۹۹

تهیه شده در:

گروه سیاست پژوهی و تحلیل داده نمافر

فهرست

۶	چکیده
۱۲	زبان، رکن قدرت نرم
۱۶	حفظ فارسی
۱۸	۱ واژگان بیگانه
۱۹	۱۱ تقاضای کاربرد واژگان فارسی
۲۱	۱۱ تولید و عرضه واژگان فارسی
۲۲	۱ قواعد زبان فارسی
۲۸	گسترش کاربرد و آشنایی با فارسی
۳۲	۱ فارسی؛ زبان شعر
۳۲	۱ فارسی؛ زبان علم
۳۵	۱ فارسی؛ زبان سایر تولیدات فکری و فرهنگی
۳۵	۱۱ قالب‌ها
۳۶	۱۱ محتوا
۳۷	۱ نکات کلی و مشترک
۳۷	۱۱ نهضت ترجمه از فارسی
۳۸	۱۱ زیرساخت‌های ارائه محصول
۳۸	۱۱ زیرساخت‌های آموزش فارسی به غیرفارسی‌زبانان
۴۲	بازیگران اصلی
۴۶	پیشنهاد اقدامات اجرایی
۵۲	جمع‌بندی
۶۰	پیوست
۶۱	۱ اعطای نشان سفیر فارسی
۶۲	۱ ایجاد سازوکار عمومی معادل‌سازی و ارزیابی معادل‌های پیشنهادی

۶۴	اصلاح قواعد فارسی باهدف ساده‌سازی و همه‌فهمی آن
۶۵	اصلاح و تکمیل سازوکار آموزش قواعد فارسی‌در مدارس و سایر بسترها
۶۵	توسعه انواع همکاری با کشورهای فارسی‌زبان
۶۶	توسعه انواع همکاری‌های ایران و هویت‌های ایرانیا هویت‌های غیر ایرانی
۶۶	ایجاد نهضت ترجمه گسترده از فارسی
۶۷	تقویت زیرساخت‌های ارائه محصولات مبتنی بر فارسی
۶۷	تقویت و ترویج زیرساخت آموزش فارسی به غیرفارسی‌زبانان
۶۸	ترویج شعر فارسی در قالب موسیقی و خوشنویسی
۶۹	افزایش کمیت تولید شعر فارسی
۷۰	اصلاح نظام ارتقای اساتید باهدف ترغیب به نشر آثار به زبان فارسی
۷۰	سیاست‌گذاری برای ایجاد کسب‌وکار انتشارات علمی
۷۰	سیاست‌گذاری برای ایجاد کسب‌وکار انتشارات علمی
۷۱	جذب دانشجویان و محققان خارجی
۷۲	توسعه محافل علمی با محوریت ایران
۷۲	افزایش حجم تولیدات فارسی و نشر آن‌ها در انواع قالب‌ها

چکیده

فارسی می‌تواند یک رکن از ارکان قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران باشد. برای تحقق این هدف از یک سو ضروری است فارسی در مقابل آسیب‌ها (ورود واژه‌های بیگانه و نقض قواعد فارسی) حفظ شود و از سوی دیگر زمینه برای توسعه کاربرد فارسی در کشورهای مختلف (غیرفارسی‌زبان) ایجاد شود.

برای رفع تهدید واژگان بیگانه اولاً اولویت با واژگان تازه‌وارد است و ثانیاً اولویت با معادل‌سازی واژگان انگلیسی است. رکن اصلی رفع تهدید واژگان بیگانه ایجاد تقاضا برای حفظ فارسی است که کلید آن در دست گروه‌های مرجع و چهره‌ها است؛ به‌ویژه هویت‌هایی که عموم مردم در زندگی روزمره خود به سراغ آن‌ها می‌روند. از سوی دیگر برای عرضه معادل‌های خوب اولاً باید به‌موقع متوجه شد که واژه یا مفهوم جدیدی در حال ورود به زبان فارسی است (که راهکار پیشنهادی برای آن ایجاد یک پسترگزارشگری است) و ثانیاً باید معادل قاعده‌مند و دل‌چسبی برای آن ساخت (که جمع‌سپاری ساخت واژگان با اولویت واژه‌های غیررسمی متداول در بین مردم، ذیل قواعدی شفاف، ساده و همه‌فهم به‌عنوان راهکار پیشنهاد می‌شود).

تهدید قواعد فارسی به این معنی است که از یک سو قواعد فارسی اشکالاتی دارند که مانع یادگیری ساده آن است و از سوی دیگر فارسی‌زبانان با عدم رعایت قواعد فارسی، این زبان را تضعیف می‌کنند. برای رفع اشکال اول ضروری است قواعد فارسی به‌صورت شفاف و

منسجم در قالب اصول کلی و قابل فهم و تطبیق در مصادیق و با کمترین استثنائات تدوین شود. برای رفع اشکال دوم، مهم‌ترین گلوگاه، تقاضای کاربرد درست فارسی و تبدیل آن به ارزش اجتماعی است که در اینجا نیز گروه‌های مرجع و چهره‌ها نقش برجسته‌ای دارند. در کنار آن آموزش زبان فارسی در مدارس یا سایر بسترهای روز آموزش نیز نقشی زیرساختی برای تربیت فارسی‌زبانان قاعده‌مند بر عهده دارد.

برای گسترش کاربرد زبان فارسی هرگونه همکاری با فارسی‌زبانان اولویت دارد. ضمن اینکه مطلق همکاری با همه کشورها (ولو غیرفارسی‌زبان) مخصوصاً در زمینه تجارت و گردشگری زمینه آشنایی با فارسی و ارتباطات صمیمانه‌تر فرهنگ‌ها را به وجود می‌آورد.

برای ترویج فارسی به‌عنوان زبان شعر باید از همه قالب‌ها به‌ویژه موسیقی و خوشنویسی استفاده و بر شاخص‌ترین شعرا تمرکز کرد. همچنین ضروری است آثار و شعرایی متناسب با شرایط روز جهان و با کیفیتی بالا بروز پیدا کنند که یکی از راهکارهای آن افزایش کمیت تولیدات ادبی است.

لازمه ترویج فارسی به‌عنوان زبان علم، قرار گرفتن در بالاترین سطوح علمی جهانی و شکل‌گیری اقتصاد انتشارات علمی است. هردوی این موارد بیرون از حوزه سیاست‌گذاری زبان فارسی است. ضمن اینکه گسترش فناوری‌های ترجمه ماشینی و هوش مصنوعی ممکن است باعث شود در آینده نیاز به یادگیری یک زبان برای فهم تولیدات علمی آن زبان کم‌رنگ شود. شرط دیگر برای تبدیل فارسی به زبان علم، چارچوب‌مند کردن نگارش علمی و جلوگیری از اختلاط زبان ادبی با زبان علمی است. بنابراین ضروری است به‌طور خاص «دستور زبان علمی فارسی» تدوین شود و مورد استفاده محققان فارسی‌زبان قرار گیرد. جذب محققان خارجی با استفاده از ارتقای کیفیت فعالیت‌های علمی یا طراحی سازوکارهای انگیزشی مناسب از یک‌سو و ایجاد محافل علمی از سوی دیگر، دو راهکار برای گسترش کاربرد فارسی در زمینه علم هستند.

برای ترویج فارسی در سایر بسترها (به‌جز شعر و علم) مانند رمان، داستان کوتاه، نمایشنامه، فیلم و سریال، مستند، موسیقی، شبکه‌های اجتماعی، پیام‌رسان‌ها، صدانامه‌ها، مقالات و کتب علمی، نیست‌ها و گفتگوهای مجازی و تلویزیون‌های اینترنتی، ضروری است

سیاست‌هایی اتخاذ شود که حجم تولیدات به زبان فارسی در همه قالب‌ها افزایش یابد. از نظر موضوعی نیز موضوعاتی که جنبه‌ای تاریخی داشته باشند و به گوشه‌ای از زندگی یک شخصیت تاریخی یا یک حادثه تاریخی بپردازند، برای ترویج در میان غیرفارسی‌زبانان مفیدتر هستند.

زمینه‌های زیرساختی کلی‌ای نیز برای گسترش کاربرد فارسی وجود دارد. اول نهضت ترجمه از فارسی به صورت گسترده، بدون انتخاب آثار خاص برای ترجمه و به‌ویژه در قالب توافقی‌های ترجمه متقابل آثار با حوزه‌های زبانی مهم است. دوم تقویت کسب‌وکارها و زیرساخت‌های ارائه محصولات فرهنگی و هنری در سطح بین‌المللی است و سوم تقویت زیرساخت‌های آموزش فارسی به غیرفارسی‌زبانان و آزمون آن است. بر این اساس، ۱۲ زمینه زیر برای فعالیت سازمان تبلیغات اسلامی در کمک به فارسی به عنوان رکن قدرت نرم ایران پیشنهاد می‌شود.

۱. اعطای نشان سفیر فارسی
۲. ایجاد سازوکار رصد و اعلام واژه‌های بیگانه جدید
۳. ایجاد سازوکار عمومی معادل‌سازی و ارزیابی معادل‌های پیشنهادی
۴. توسعه انواع همکاری با کشورهای فارسی‌زبان مخصوصاً در حوزه صادرات محصولات فرهنگی و تولید محصولات مشترک اعم از کتاب، فیلم، سریال، مستند و سایر زمینه‌های هنری
۵. توسعه انواع همکاری‌های ایران و هویت‌های ایرانی با هویت‌های غیر ایرانی مخصوصاً در حوزه صادرات محصولات فرهنگی و تولید محصولات مشترک اعم از کتاب، فیلم، سریال، مستند و سایر زمینه‌های هنری
۶. ایجاد نهضت ترجمه گسترده از فارسی در قالب انتشارات و رسانه‌های ذیل سازمان
۷. تقویت زیرساخت‌های ارائه محصولات و آثار مبتنی بر فارسی با توجه به نهادهای موجود ذیل سازمان مانند انتشارات و رسانه‌ها
۸. ترویج شعر فارسی در قالب موسیقی و خوشنویسی در قالب فعالیت‌های حوزه هنری

۹. افزایش کمیت تولید اشعار فارسی در قالب انتشارات و فعالیتهای حوزه هنری
۱۰. جذب دانشجویان و محققان خارجی در دانشگاه سوره مهر
۱۱. توسعه محافل علمی با محوریت دانشگاه سوره مهر
۱۲. افزایش حجم تولیدات فارسی و نشر آنها در انواع قالبها مانند انتشارات و رسانه‌های ذیل سازمان